Projekt „Eesti 20. sajandi (1870–1991) sõjalise ehituspärandi kaardistamine ja analüüs”

Rohuneeme vanem raketibaas (S-75) Viimsi vallas Harju maakonnas

Sisukord

1. Kohustuslikud andmed 2
2. Asukoha skeemid 3
3. Fotod 14
4. Vanemad fotod 72
5. Täiendav info 78

Koostajad:
Ain Tähiste
Mart Mõniste

Kärdla
2018

1. Kohustuslikud andmed

1.1	**Algne nimetus**	6. divisjon, s/o 56178-V, kutsung „Vinograd“
1.2	**Hilisem(ad), sh praegune(sed) nimetus(ed)**	Rohuneeme raketibaas (vanem)
1.3	**Aadress**	Harju maakond, Viimsi vald, Rohuneeme küla. Stardipositsioonid: Kalmistu mets 4 (35,3 ha), tunnus: 89001:003:0429 Linnak: Kalmistu tee 17 (13,3 ha), tunnus: 89001:003:1916
1.4	**Koordinaadid**	6601847.1,546296.4 59°33′5.8″, 24°49′6.99″
1.5	**Algne teave, sh ajalugu**	Seniitraketidivisjon oli antud kohas 1959-89. Dvina-d olid brigaadis 1963. a-ni, S-75 (Desna-Volhov) modifikatsioonid kuni 1990. a-ni. Veel 1968-70 hoiti territooriumil 100 mm õhutõrjekahureid. Rohuneemele toodi uus süsteem S-300PS kohale 20. märtsi paiku 1990, 2. aprilliks oli ta juba Rohuneeme kalmistu kõrvale üles pandud. Hiljem viidi divisjon arvatavasti kohaliku elanikkonna survel pisut kaugemale metsa sisse, endise 6. divisjoni asukohta.
1.6	**Praegune funktsioon**	Terviserada ja suusamäed.
1.7	**Seisukorra hinnang**	Enamus ehitisi lammutatud, stardipositsioonid likvideeritud. Suusamägede rajamisega on maastikku tundmatuseni muudetud
1.8	**Ümbruse lühikirjeldus**	Linnak ja Rohuneeme kalmistu 1 km loode pool, kaugus merest 500 m, Püünsi elamurajoon 700 m lääne pool, Kelvingi elamurajoon 800 m ida pool.
1.9	**Joonised**	Hoonete ja asukoha skeemid (18)
1.10	**Fotod**	Tänapäevased fotod (115) ja ajaloolised fotod (12)
1.11	**Seotud ehitised**	Rohuneeme uuem raketibaas (S-125)
1.12	**Põhiüksus**	94. seniitraketibrigaad
1.13	**Lisateave**	
1.14	**Töö teostamise aeg**	Välitööde aeg 5.04.2017
1.15	**Koostaja andmed**	Ain Tähiste, Mart Mõniste

2. Asukoha skeemid

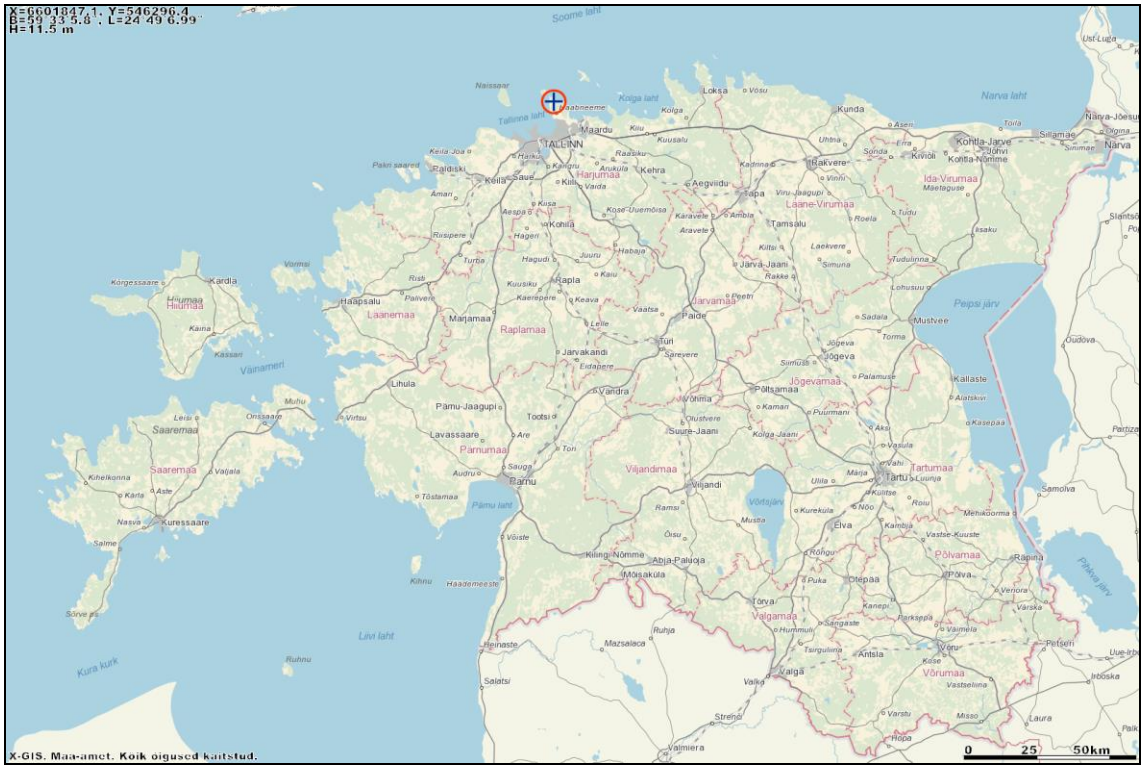

Skeem 1. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75) Viimsi vallas Harjumaal.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

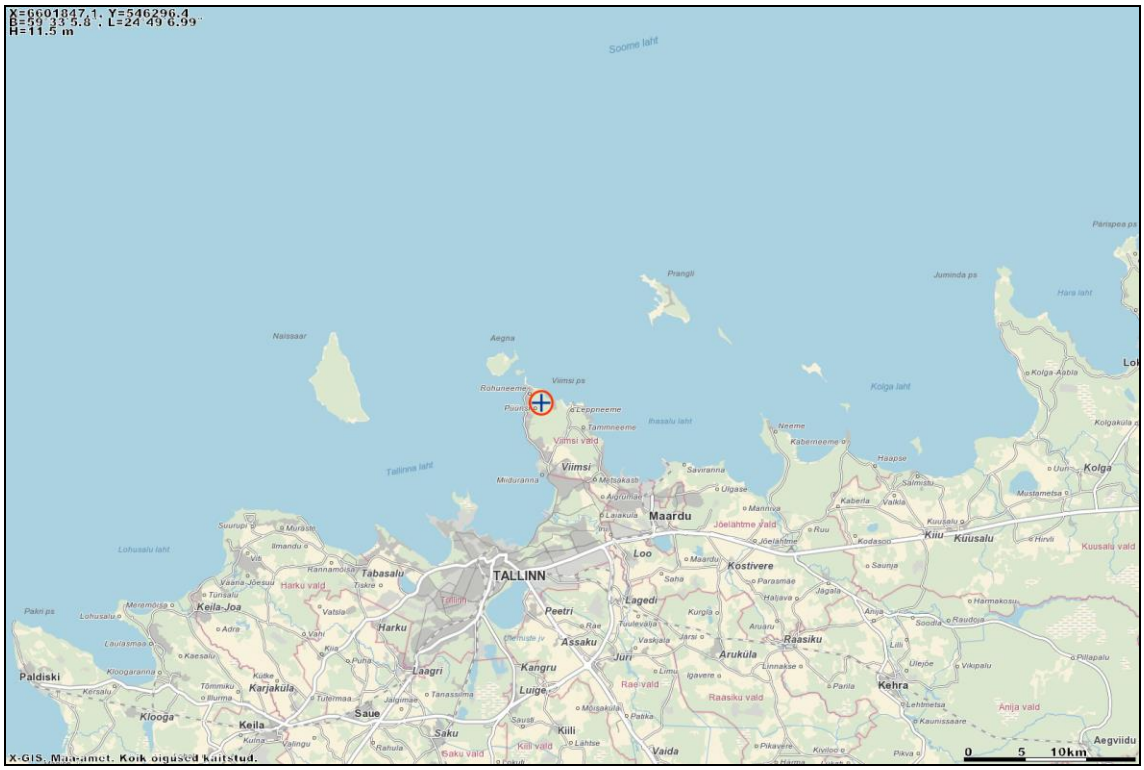

Skeem 2. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75) Viimsi vallas Harjumaal.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

Skeem 3. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75) Viimsi vallas Harjumaal.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

Skeem 4. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75) Viimsi vallas Harjumaal.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

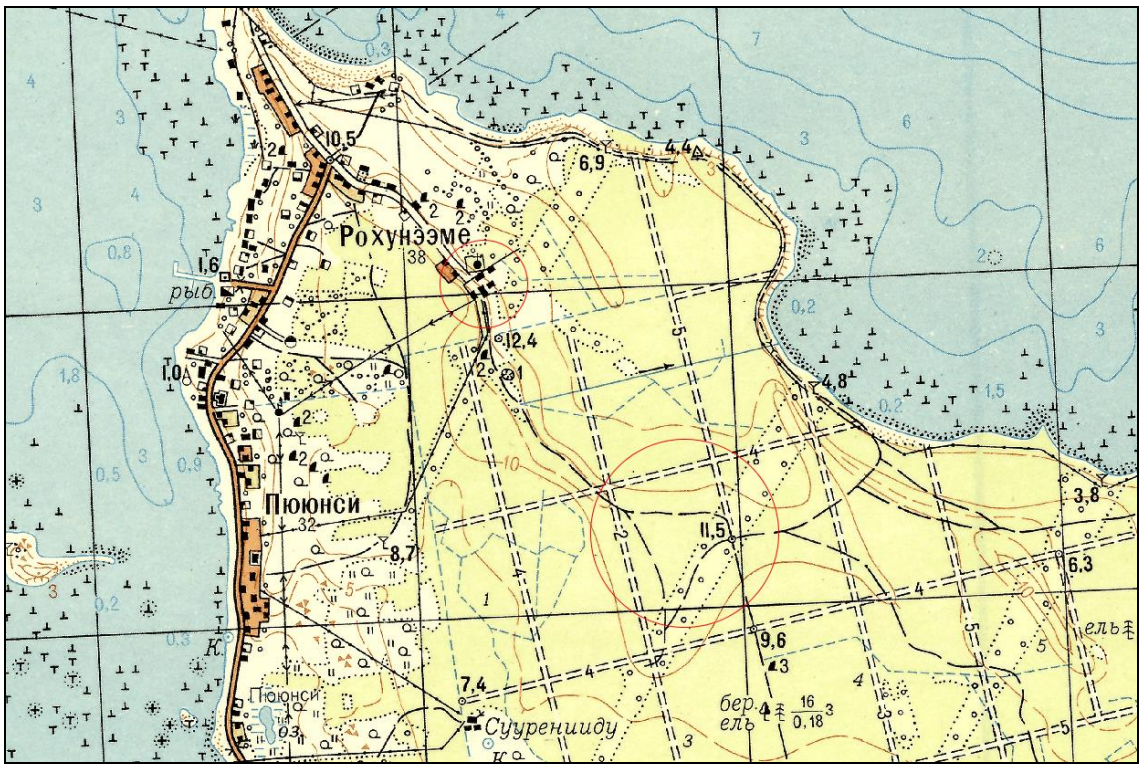

Skeem 5. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75) 1961. aasta topokaardil. Kalmistu kõrval linnakus on tähistatud 5 hoonet.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

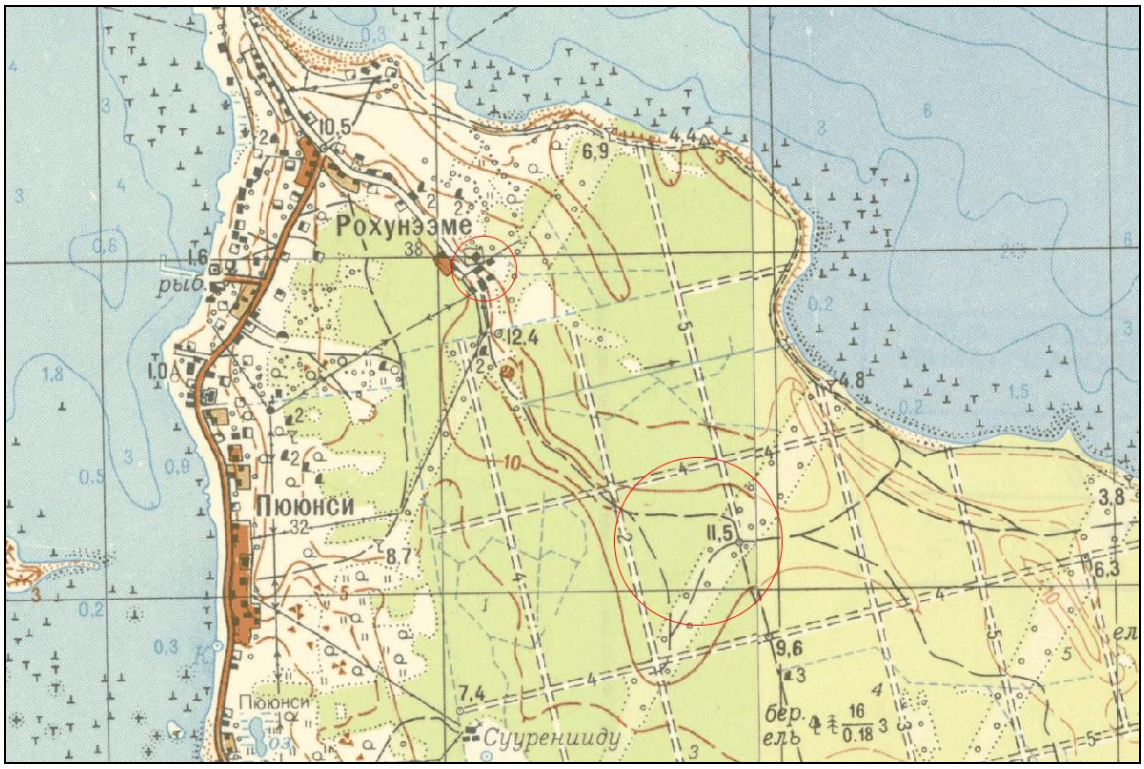

Skeem 6. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75) 1972. aasta topokaardil. Sama seis kui 1961. aasta kaardil, linnakus 5 hoonet ja muid objekte ei ole.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

Skeem 7. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). 1 - ohvitseride elamute ala (kolm 6-korteriga ja kolm 2-korteriga elamut), 2 - uuem (S-125) positsioonide ala, 3 - kahe divisjoni ühine linnak, 4 - vanem (S-75) positsioonide ala.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

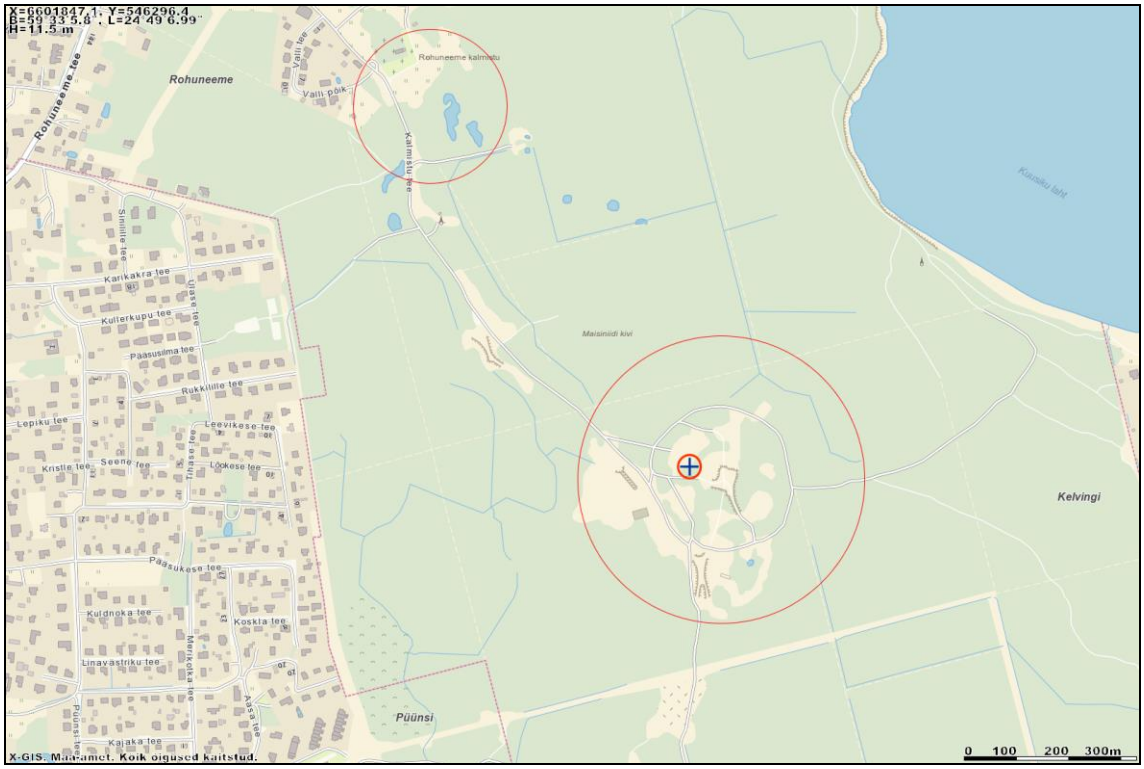

Skeem 8. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Linnak oli stardipositsioonidest u 800 m loode pool, kalmistu kõrval. Linnak on täielikult lammutatud, selle alale on tehtud kalmistu laiendus.
Allikas: Maa-ameti Geoportaal

Skeem 9. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Linnak kalmistu kõrval. Aerofoto 1965.
Allikas: Chrono Estonia

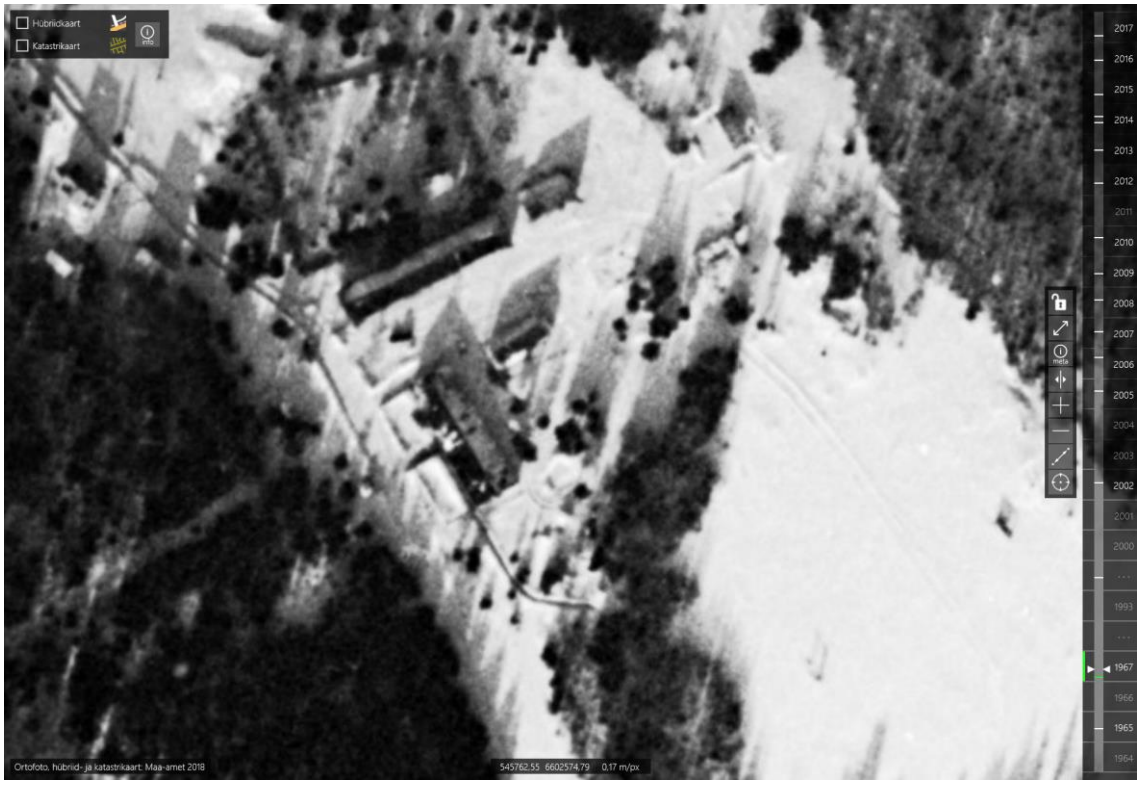

Skeem 10. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Linnak kalmistu kõrval. Aerofoto 1967.
Allikas: Chrono Estonia

Skeem 11. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Linnak kalmistu kõrval. Aerofoto 2002. Linnaku hooned lammutati juba 1990. aastate alguses.
Allikas: Chrono Estonia

Skeem 12. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Linnak kalmistu kõrval. Aerofoto 2017.
Allikas: Chrono Estonia

Skeem 13. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Piirkond linnaku ja stardipositsioonide vahel. Aerofoto 1965.
Allikas: Chrono Estonia

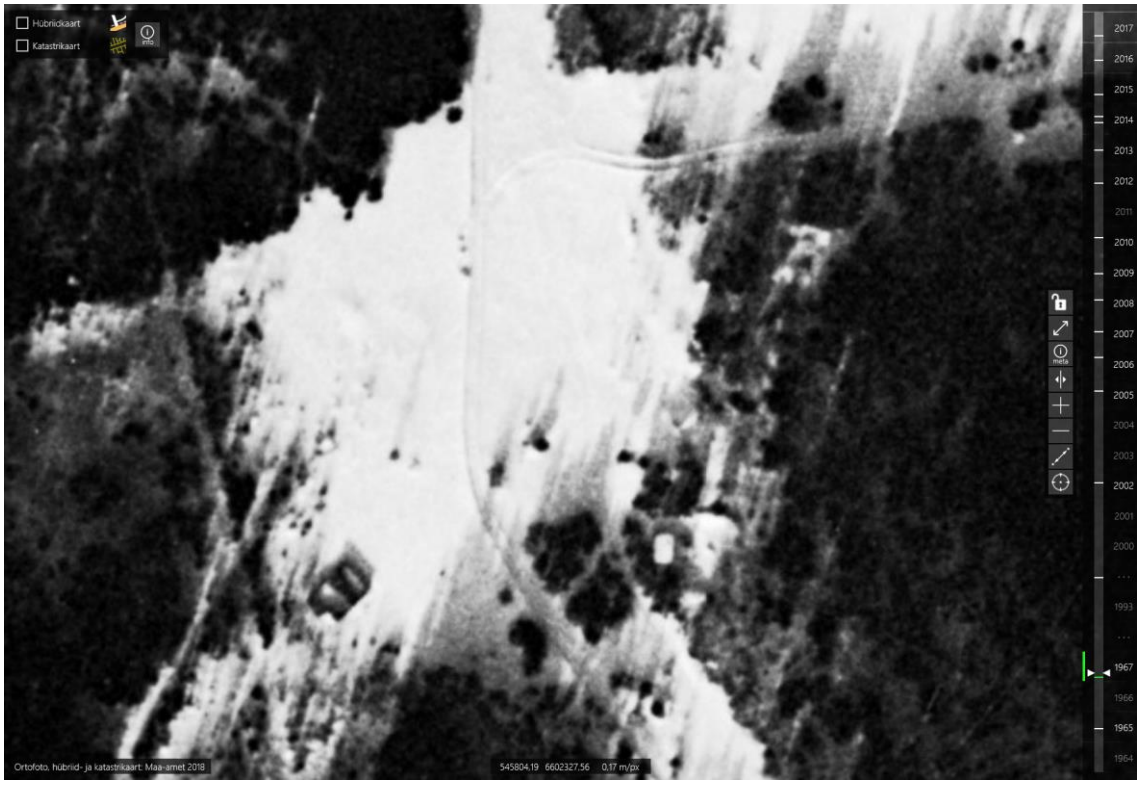

Skeem 14. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Piirkond linnaku ja stardipositsioonide vahel. Aerofoto 1967.
Allikas: Chrono Estonia

Skeem 15. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Piirkond linnaku ja stardipositsioonide vahel. Aerofoto 2002. Praeguse mobiilimasti vastas olnud hoone asemel on auk.
Allikas: Chrono Estonia

Skeem 16. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Piirkond linnaku ja stardipositsioonide vahel. Aerofoto 2017.
Allikas: Chrono Estonia

Skeem 17. Rohuneeme vanema raketibaasi (S-75) positsioonide ala. Aerofoto 2002.
Allikas: Chrono Estonia

Skeem 18. Rohuneeme vanema raketibaasi (S-75) positsioonide ala. Aerofoto 1995.
Allikas: Chrono Estonia

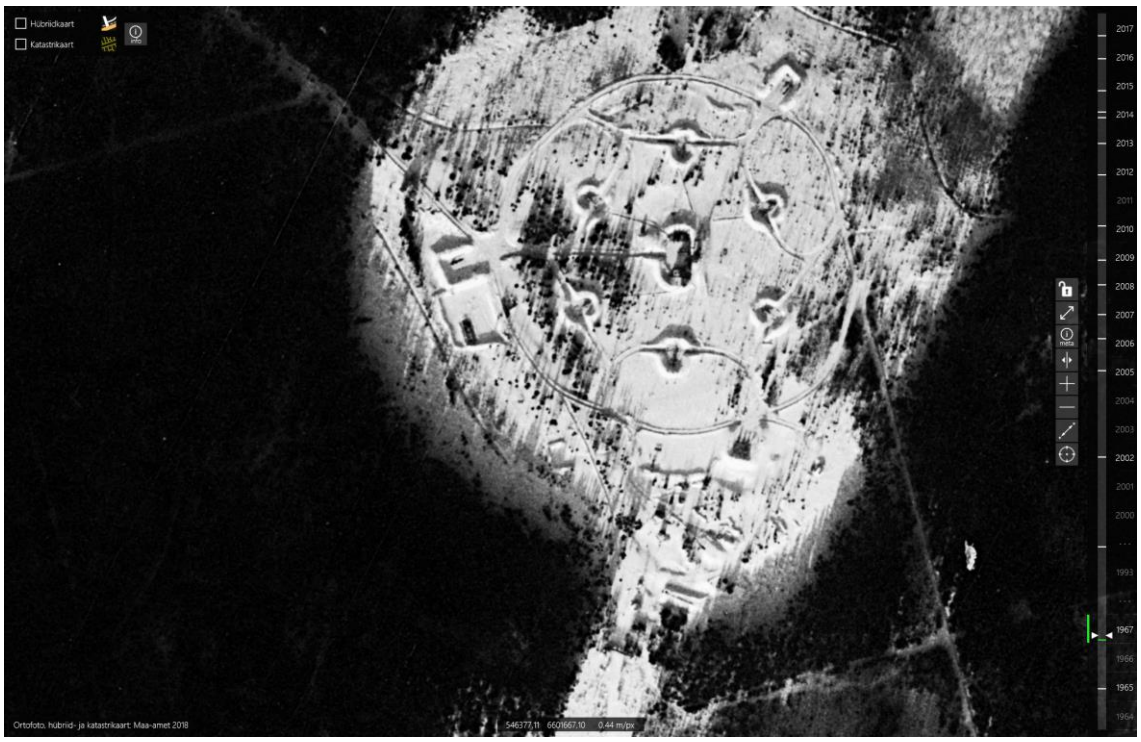

Skeem 19. Rohuneeme vanema raketibaasi (S-75) positsioonide ala. Aerofoto 1967.
Allikas: Chrono Estonia

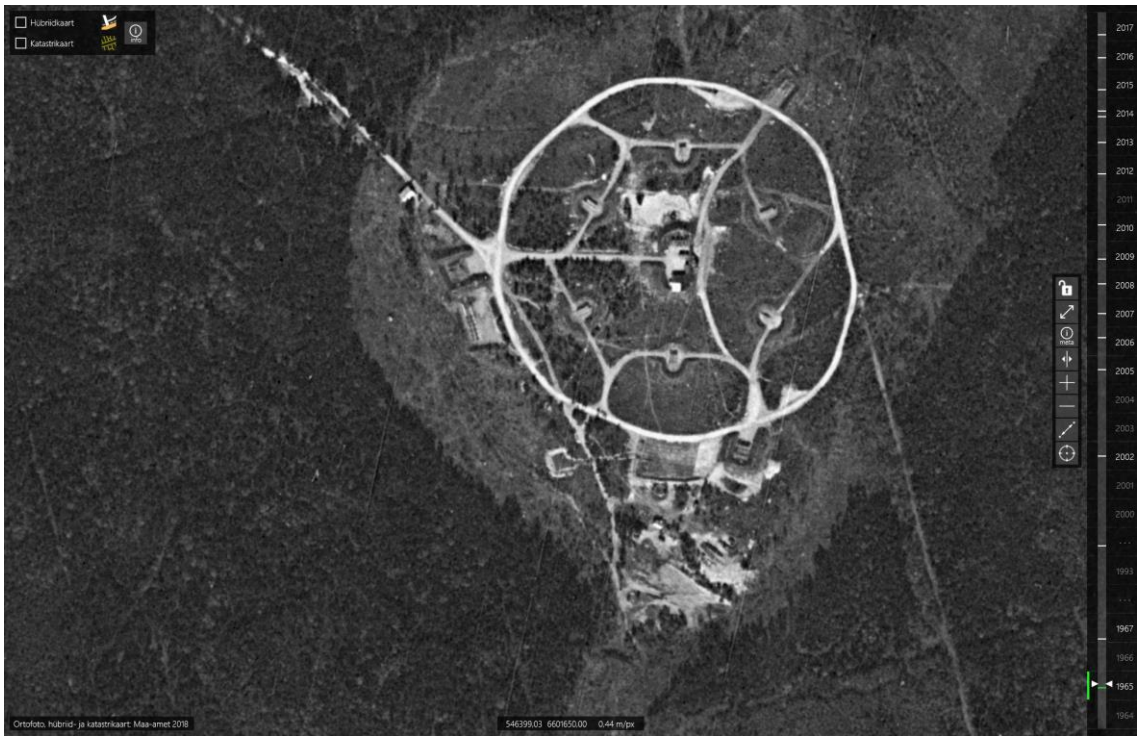

Skeem 20. Rohuneeme vanema raketibaasi (S-75) positsioonide ala. Aerofoto 1965.
Allikas: Chrono Estonia

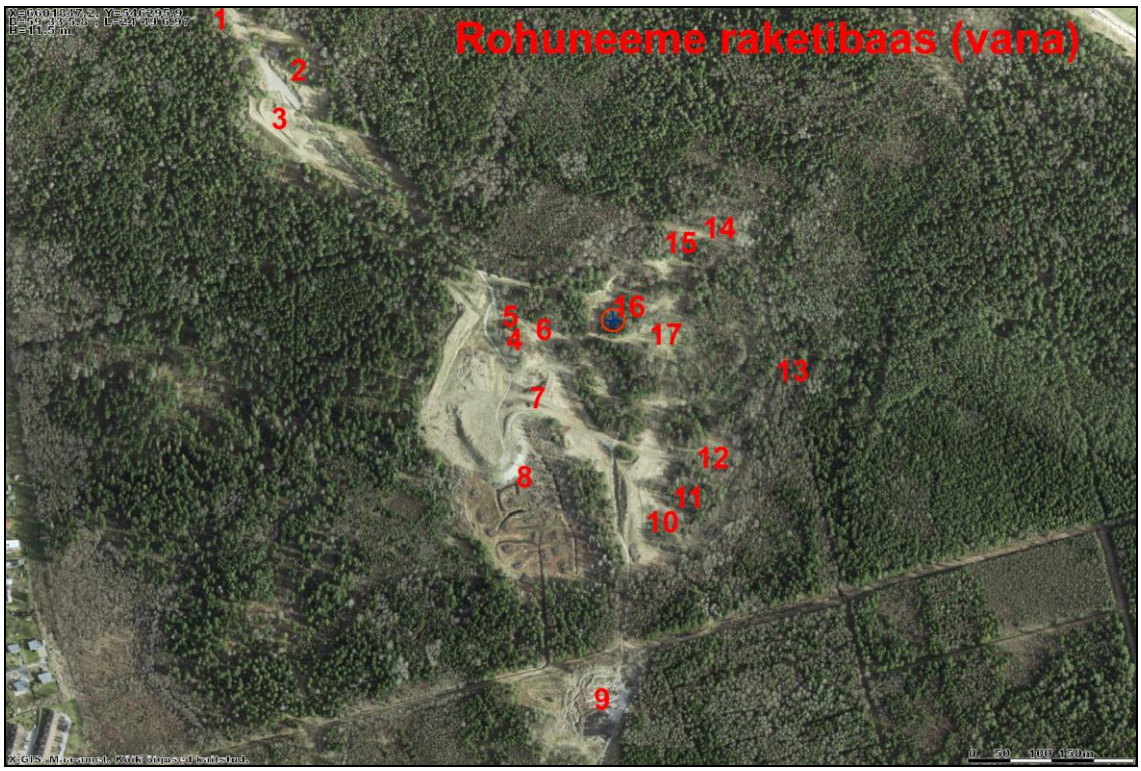

Skeem 21. Rohuneeme raketibaasi (vana) objektid. Aluskaart: Maa-ameti Geoportaal

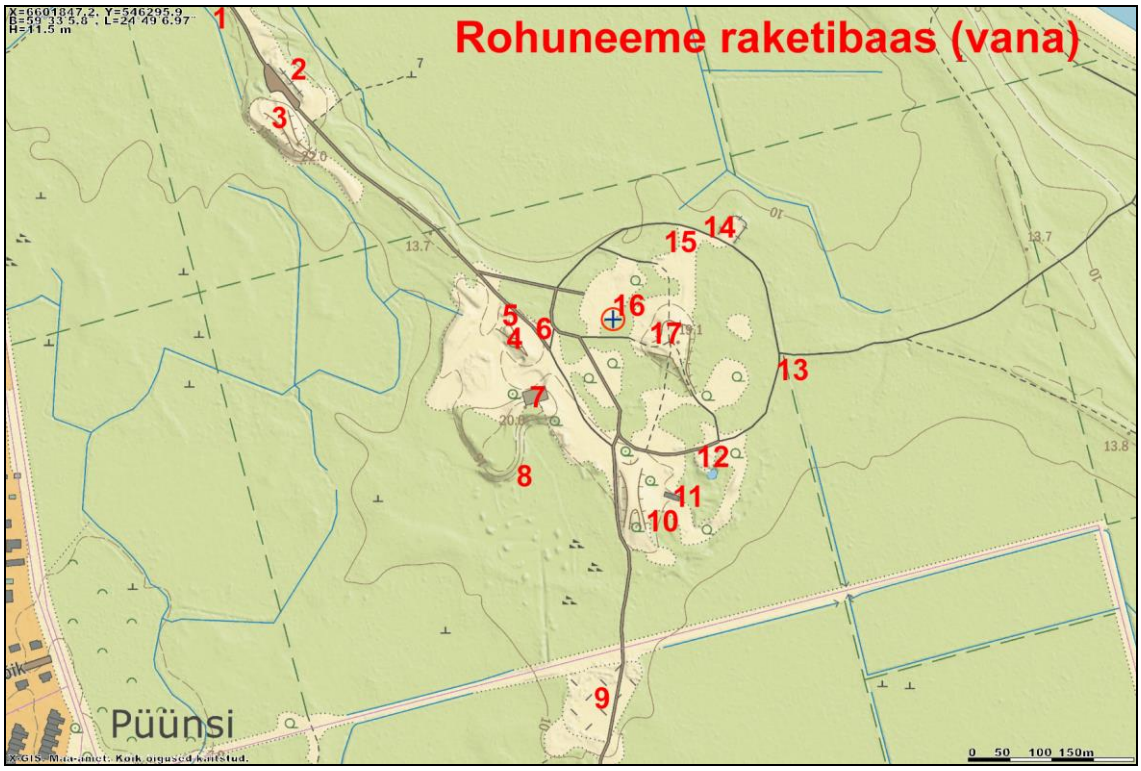

Skeem 22. Rohuneeme raketibaasi (vana) objektid. Aluskaart: Maa-ameti Geoportaal

1 - tõkkepuu
2 - lammutatud hoone (söökla)
3 - mägi (uus)
4 - tuumalõhkepeade hoidla „Granit“
5 - antennimasti alus (külili)
6 - autokabiinist laskepesa
7 - raketihoidla 6 boksiga / katlamaja
8 - uuemad pinnasevallid
9 - hilisem betoonplats (kompostiväljak)
10 - varjend
11 - hoone
12 - 3 boksiga garaaž varjendiga
13 - dott
14 - pinnasevall varjendiga
15 - putka
16 - betoonkaared
17 - komandopunkt

3. Fotod

Foto numbri järel sulgudes on pildifaili number.
Nurksulgudes on objekti number asukohaskeemil.

Foto 1 (002). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Juurdepääsutee loodest (linnaku poolt) on suletud tõkkepuuga.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 2 (003). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Massiivsed tee sulgemise blokid (baasi aegsed?). Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 3 (461). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Vundament tee ääres mobiilimasti juures.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 4 (464). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Vundament tee ääres.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 5 (462). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). 1960. aastatel sellele kohale ehitatud hoone asemel on nüüd suur auk.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 6 (006). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tee positsioonidele, taga vasakul hoone [2] rusud, paremal suusamägi [3].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 7 (012). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [2] lammutati 2007. aastal.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 8 (013). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [2].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 9 (014). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [2].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 10 (021). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [2] ees on asfaltplats, taga paistab suusamägi [3].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 11 (022). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [2].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 12 (028). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [2], vaade suusamäelt [3].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 13 (456). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Asfalttee lõpeb hoone [2] juures, vasakul suusamägi [3].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 14 (009). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Suusamägi [3] on kokku kuhjatud valla poolt terviseraja jaoks.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 15 (033). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Kui tavaliselt vanade sõjaväebaaside likvideerimisel üritatakse territoorium võimalikult siledaks teha, siis Rohuneemes on vastupidi - uued suusamäed ületavad mahu poolest vanu raketibaasi rajatisi mitmekordselt. Suusamägi [3], vaade kagust.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 16 (044). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4], esiplaanil olevad vallid on terviseraja jaoks kuhjatud.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 17 (040). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 18 (046). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 19 (047). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 20 (048). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 21 (052). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4], pikkus 38 m, kõrgus 5 m, läbimõõt 6,3 m, põranda laius 5 m.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 22 (056). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 23 (060). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4]. Poolkaarekujulised betoonsegmendid on omavahel ühendatud 8 poldiga, alumised poldid on ära lõigatud, ainult kõige kõrgemad 1-2 poldirida hoiavad paneele koos.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 24 (073). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 25 (075). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4], vaade edelast.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 26 (125). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Vaade tuumalõhkepeade hoidla [4] laelt sissepääsuteele loode suunas.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 27 (155). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 28 (077). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] tehnoruumide sissepääs kagupoolses otsas.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 29 (082). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] tehnoruumide sissepääs.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 30 (087). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] tehnoruumide sissepääsu ukse metallpiit on osaliselt ära lõigatud, aga töö on jäänud pooleli. Sisemised metallpiidad on alles.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 31 (089). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] tehnoruumid.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 32 (102). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] tehnoruumid.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 33 (112). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] tehnoruumid.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 34 (118). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] tehnoruumide sissepääs, vaade kagust.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 35 (120). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] tehnoruumide sissepääs, taga garaaž [7].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 36 (250). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4], vaade garaaži [7] laelt. .
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 37 (130). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] erivahendite laoruum asub edelapoolses küljes.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 38 (134). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] laoruum.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 39 (136). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] laoruum. Sisustusest ja viimistlusest jälgi pole, nagu oleks jäänud lõpuni ehitamata?
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 40 (140). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] laoruum.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 41 (144). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] laoruum.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 42 (149). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4], vasakul sissepääs, keskel laoruumid, paremal tehnoruumid, vaade edelast.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 43 (156). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Antennimasti alus [5], ei pruugi olla oma algses asukohas.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 44 (158). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Antennimasti alus [5].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 45 (161). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Antennimasti alus [5].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 46 (167). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Antennimasti alus [5], taga paistab Tuumalõhkepeade hoidla [4].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 47 (169). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Dott [6].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 48 (174). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Dott [6] on väga omapärase konstruktsiooniga, kasutatud on vana veoautokabiini.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 49 (178). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Dott [6].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 50 (181). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Kuue boksiga garaaž [7].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 51 (183). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [7].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 52 (185). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [7], boksi mõõtmed 16 x 3,2 m, kõrgus 3,6 m.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 53 (189). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [7].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 54 (193). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [7].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 55 (210). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [7].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 56 (211). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [7].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 57 (234). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaži [7] läänepoolses otsas on väga tahmunud sektsioon - katlamaja?
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 58 (235). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [7].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 59 (242). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [7].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 60 (252). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Pinnasekuhjatised [8] on baasi kõrval oleval alal, kus algselt rajatisi ei olnud, aga oma mastaabilt ületavad nad juba kogu raketibaasi mullatööde mahtu.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 61 (256). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Pinnasekuhjatised [8].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 62 (262). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Pinnasekuhjatised [8]
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 63 (292). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Betoonplats [9] asub stardipositsioonidest paarsada meetrit lõuna pool.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 64 (293). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Betoonplats [9] mõõtmetega u 70 x 80 m on ehitatud valla komposteerimisväljakuks.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 65 (294). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Betoonplats [9].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 66 (299). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Betoonplatsil [9] on massiivsed betoonpiirded.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 67 (310). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Varjend [10].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 68 (313). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Varjend [10].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 69 (316). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Varjend [10].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 70 (317). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Varjend [10]. Betoonelementidest varjendi mõõtmed on 4 x 4 m, kõrgus 2,1 m.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 71 (318). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Varjend [10].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 72 (275). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [11], vaade läänest (suusamäelt).
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 73 (326). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [11].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 74 (331). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [11].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 75 (333). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [11].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 76 (337). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [11].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 77 (339). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [11].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 78 (344). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [11]. Tüüpiline raketivägede ehituskvaliteet.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 79 (345). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [11].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 80 (348). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [11].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 81 (353). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [11].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 82 (363). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [12].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 83 (365). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [12] on osaliselt pinnasega täidetud.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 84 (368). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [12].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 85 (375). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaži [12] idapoolses otsas on betoonelementidest meeskonnavarjend.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 86 (376). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaži [12] meeskonnavarjend.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 87 (378). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaži [12] meeskonnavarjend on sarnane varjendiga [10].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 88 (382). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaži [12] meeskonnavarjend, säilinud on originaalne uks.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 89 (384). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaži [12] meeskonnavarjend.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 90 (386). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Dott [13].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 91 (389). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Dott [13].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 92 (390). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Dott [13].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 93 (392). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Dott [13].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 94 (394). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Dott [13].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 95 (399). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Pinnasevalliga hoiuplats [14] on mõõtudega 20 x 30 m.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 96 (400). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Väike varjend hoiuplatsi [14] vallis.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 97 (402). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Väike varjend hoiuplatsi [14] vallis.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 98 (403). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Väike varjend hoiuplatsi [14] vallis.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 99 (405). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Putka [15].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 100 (409). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Putka [15].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 101 (413). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Putka [15] on betoonist valatud katusega.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 102 (415). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Lammutamise käigus kokku veetud aiapostide alused, taga putka [15].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 103 (416). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Stardipositsioone ümbritsev ringtee.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 104 (418). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Betoonist angaari elemendid [16].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 105 (420). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Betoonist angaari elemendid [16].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 106 (421). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Betoonist angaari elemendid [16]. „DMB 1993“.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 107 (417). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Komandopunkt [17].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 108 (423). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Komandopunkt [17] on osaliselt lammutatud ja pinnast täis veetud.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 109 (425). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Komandopunkt [17].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 110 (435). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Komandopunkti [17] lael on imekombel püsti püsiv lahtistest paekividest müür.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 111 (441). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Komandopunkt [17].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 112 (443). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Komandopunkt [17].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 113 (445). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Komandopunkt [17] on osaliselt pinnasega täidetud.
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 114 (446). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Komandopunkt [17].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

Foto 115 (449). Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Komandopunkt [17].
Foto Mart Mõniste 5.04.2017

4. Vanemad fotod

Foto 116. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [2] (söökla) lammutati 2007. aastal.
Foto Janek Savik 2006

Foto 117. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4].
Foto Janek Savik 2006

Foto 118. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4].
Betoonelementide kinnituspoldid on veel alles.
Foto Janek Savik 2006

Foto 119. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4].
Foto Janek Savik 2006

Foto 120. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Tuumalõhkepeade hoidla [4] tehnoruumide sissepääs. Pool uksepiidast on kadunud.
Foto Janek Savik 2006

Foto 121. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [7].
Foto Janek Savik 2006

Foto 122. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [7].
Foto Janek Savik 2006

Foto 123. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Garaaž [7].
Foto Janek Savik 2006

Foto 124. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Komandopunkt [17].
Foto Janek Savik 2006

Foto 125. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75).
Foto Janek Savik 2006

Foto 126. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Hoone [11].
Foto Janek Savik 2006

Foto 127. Rohuneeme vanem raketibaas (S-75). Dott [13].
Foto Janek Savik 2006

5. Täiendav info

NSV Liidu ja Venemaa relvajõud Eestis 20. sajandi lõpukümnendeil.
Esimene osa: ülevaade Eestis asunud NSV Liidu ja Venemaa relvajõududest (v.a. merevägi). Koostaja Jüri Pärn 2007

1) **94. seniitraketibrigaad**[1] (s/o 56178, kutsung „Plotva“) juhtkonnaga Keila-Joa lähedal Türisalu külas, automatiseeritud komandopunktiga (s/o 56178-A, kutsung „Plotva-1”) Humalas. Väeosa nurgatemplil ja käskkirjades oli asukohaks märgitud Joa asula, kõnekeeles kasutati kohanimena ka „joa” venekeelset vastet („Vodopad”, sellest tuletati nimetused — „garnizon Vodopad”, „Vodopadovskaja brigada”). See oli suurim ja tähtsaim neljast Eestis asunud seniitraketiväeosast. Brigaadil oli kuni 17 seniitraketidivisjoni[2] ja 3 tehnilist divisjoni[3] Harju- ja Läänemaal. Peamiselt selle brigaadi sõjaväelaste perekondadega oli asustatud kogu Keila-Joa asula, kus 1988.a oktoobris elas 287 perekonda 855 elanikuga, neist 73 peret 204 inimesega elas lammutamisele määratud soome majakestes. 46 inimest 855-st olid „kaotanud sideme väeosaga”. Väeosa juhtkond soovis detailplaneeringuga ettenähtud perede arvu suurendada 392-ni (1200 inimest), seoses sellega, et kavatseti likvideerida elamislinnakud Tabasalus (ilmselt mõeldi Murastet), Sakus (tegelikult arvatavasti Vana-Pääskülas, Saku tee lähedal), Paldiskis (ilmselt Leetse ja Paju, ent nende kortereid võis olla Paldiski linnaski) ja Nõval (Kivioja ehk Suurekivi).[i] Keila-Joa loss (mõisa peahoone) oli kasutusel brigaadi ohvitseride klubina (kõnekeeles nimetati ka ohvitseride majaks, ent koosseisutabeli kohaselt oli ta astme võrra madalamal kui ohvitseride maja).

Väeosa moodustati 15.09.1951 NL Mereväeministeeriumi Organiseerimise Peavalitsuse direktiivi alusel **3076. kadreeritud seniitsuurtükipolguna**[4] Tallinnas, 20.09.1951 lülitati ta 8. sõjalaevastiku 95. seniitsuurtükidiviisi koosseisu. 2.11.1952 anti kätte väeosa lahingulipp (ent NSVL ÜNP sellekohane üleandmiskiri kandis kuupäeva 10.06.1952)[ii]. 1.05.1955 nimetati väeosa ümber **1142. seniitsuurtükipolguks**. 02.1956 relvastuti ümber 85-mm õhutõrjekahuritelt 100-mm-stele KS-19-tele. 1.06.1958 formeeriti väeosa ümber **1142. üksikuks seniitsuurtükipolguks**.

1959.a juulis ja novembris sai polk oma relvastusse kahurite asemele kaks esimest seniitraketikompleksi SA-75 „Dvina“ (1. ja 2. seniitraketidivisjon), 1960.a saadi veel kaks kompleksi (3. ja 4. divisjon). 1959. või 1960. aastal muudeti polk **1142. seniitraketipolguks**. Esimesed divisjonid asusid Rohuneemel, Murastes, Leetses, Haapsalu lähedal Karatumal (või Pullapääl?) ja Spithamis (ühe teate järgi oli S-75 divisjon veel 1970.-il ka Naissaarel). 1961.a algul viidi polgu lahingjuhtimine üle uude komandopunkti Kose linnaosas (Tallinna Mereväebaasi KP „Orbita”?), 11.1961 aga Maardu lähedale (Vana-Narva mnt). 1963.a saadi uus kompleks S-75 „Desna“.

08.–09.1964 formeeriti polgus Keila-Joal endisel lennuväljal neli divisjoni (3 tuledivisjoni ning 1 tehniline) kompleksiga S-200 „Angara“. Nende positsioonide rajamine fikseeriti USA luure poolt juba 1964/65.a talvel. Seejuures võeti „Angara’d“ ametlikult relvastusse alles 1967. aastal, järelikult olid siinsed esimesed kompleksid alles eksperimentaalsed, polnud veel kõiki nõutavaid katsetusi läbinud. Grupi esimesed lahinglaskmised kompleksiga S-200 toimusid aga 1967.a augustis.[iii]

15.03.1966 sai polgust **94. seniitraketibrigaad** (teistel andmetel alles 1968.a suvel, samaaegselt Rakvere ja Saaremaa polkudega[iv]). 9.01.1967 kolisid brigaadi staap

---

[1] (зенитная ракетная бригада, зрбр)
[2] (зенитно-ракетный дивизион, зрдн); neid nimetati ka stardi- e tuledivisjonideks -- стартовые, огневые дивизионы; eesti keeles on nimetatud ka õhutõrjeraketidivisjonideks
[3] (технический дивизион, тдн)
[4] ehk õhutõrjesuurtükipolk; võib tõlkida ka „-kahuripolk” või „-suurtüki**väe**polk“ (кадрированный зенитный артиллерийский полк, зенап, ka зап)

ja juhtkonna allüksused Keila-Joale. 1967.a saabusid relvastusse kompleksid S-125 „Neva“ ja komplekteeriti uued divisjonid (esimestena Nõva lähedal, Maardus, Vana-Pääskülas). 1.09.1969 ühendati S-200 divisjonid grupiks. 1970.a anti käiku maa-alune komandopunkt Humalas. 1971.a relvastati S-75 divisjonid ümber kompleksile S-75M „Volhov“. 1972. a ühitati komandopunkt (s/o 56178-A, kutsung „Plotva”, 1960.-il ja võib-olla ka 70.-te algul „Roza”) 132. raadiotehnilise keskusega Humalas (hilisem 2310. raadiotehniline pataljon, s/o 02428). 11.1973 moodustati kaks S-200 divisjonigruppi, neist üks jäi Keila-Joale ning teine viidi Kohila lähedale Pahklasse. Väeosa sõjaväelased osalesid ka lahingutegevuses Vietnamis, Lähis-Idas (Egiptuses) ja Afganistanis. 1980–82 läksid peaaegu kõik S-125 divisjonid üle kompleksidele S-125M2 („Neva-M2”).

1990–91 asendati S-75 ja S-125 põlvkondade kompleksid moodsamate seniitraketisüsteemidega S-300PS „Volhov M-6S“, moodustati kaks S-300 divisjonigruppi kokku 9 divisjoniga. 9. jaanuaril 1992 viidi S-300 divisjonid Eestist ära ja 1992–93 paigutati need Pihkva oblastisse Ostrovi ning Opotška ümbrusse (Vorontsovo, Jelinõ, Krjuki, Krasnogorodskoje jt). Osale brigaadi positsioonidest (nt Paldiski põhjapoolne divisjon) olid 1992–93 paigutatud Saaremaalt äratoodud 210. brigaadi S-125M divisjonid.

Brigaadi divisjonid jagunesid 1990–92 nelja gruppi:

1) 1. divisjonigrupp[5] juhtkonna (s/o 56178-Ju, kutsung „Poligon”, varem „Gramotnõi”, algaastail „Orjol”), kolme stardidivisjoni ja ühe tehnilise divisjoniga Keila-Joal. Grupi relvastuses olid kaugtegevusega seniitraketisüsteemid S-200V „Vega “. Grupi allüksused:
   a) 2. seniitraketidivisjon (srdn) (s/o 56178-K, kutsung „Balhašit“).
   b) 3. srdn (s/o 56178-L, kutsung „Germetika“).
   c) 4. srdn (s/o 56178-M, kutsung „Zaznaika“).
   d) 1. tehniline divisjon (s/o 56178-P, kutsung „Izobara“). Selle divisjoni juures asus eraldi aiaga ümbritsetud erihoidla „Granit” (fortifikatsioonirajatise tüüp, aga nimetati ka „Pantsir’iks“ — vn k „soomus“, hääldatakse pigem „pantsõr”) ehk „rajatis 62“[6], milles hoiti eristellaažil tuumalõhkepeadega rakette, mis olid Valga lähedal asunud liikuva remondi- ja tehnikabaasi meeskondade poolt laskeseadmeile paigaldamiseks ette valmistatud. Ühe väite järgi pidi neid seal kokku olema vähemalt kuus — igale divisjonile oli ette nähtud kohapeal hoidmiseks kaks tuumapeadega raketti. See on väga tõenäoline, kuna omaaegse vahipostitabeli kohaselt hoiti selle hoidla territooriumil ka kuut vedukautot.

Keila-Joal on insenertehnilised rajatised (pinnasevallid, kaablikraavid, ühendusteed jms) viie S-200 tuledivisjoni jaoks. Algselt asusidki seal kõik viis brigaadi S-200 divisjoni. Moskvast 1970.a? saabunud kõrgetest ülemustest koosnenud kontrollkomisjon olevat käskinud kaks divisjoni viia kaugemale tagalasse. Seepeale kolitigi kaks divisjoni Pahklasse ning hiljem on kahe kompleksi rajatised seisnud enamasti jõude, neid on raketiseadmete paigutamiseks kasutatud vaid lühiajaliselt, õppekogunemiste ajal.

2) 2. divisjonigrupp juhtkonna (s/o 56178-Ja, kutsung „Amjoba“) ja kahe stardidivisjoniga Pahklas (S-200V). Grupi allüksused:
   a) 1. srdn (s/o 56178-I, kutsung „Amjoba“).
   b) 5. srdn (s/o 56178-N, kutsung „Katamaran“). 1980.–90.-il oli see vähendatud koosseisuga.

3) 3. divisjonigrupp juhtkonna ehk süsteemi komandopunktiga[7] (KPS) nr 1 (s/o 56178-F, kutsung „Vintšester”; kasutati ka kujul „KPS-3”) Sutlepa lähedal Väike-

[5] (группа дивизионов, гр. д-нов, гр. дн, гр. дндн)
[6] (сооружение «Гранит», «Панцирь», сооружение 62)
[7] (командный пункт системы, КПС)

Nõmmkülas, millele allusid kolm kesktegevuskaugusega S-300PS stardidivisjoni ning võib-olla ka tehniline patarei. Kuni 1990. a-ni oli Väike-Nõmmkülas 16. srdn, mille relvastuses oli lähiulatusega seniitraketikompleks S-125M „Neva-M“. Grupi allüksused 1990–92 olid:

a) 6. srdn (s/o 56178-H, kutsung „Galetšnik“) Rohukülas (Läänemaal). Sõjaväelaste endi seas oli asukoha nimetusena kasutusel Tubriku — seal asunud endise (ja nüüdseks taastatud) küla järgi. Kuni 1990. a-ni oli samas 17. srdn, kompleksiga S-125M.
b) 7. srdn (s/o 56178-G, kutsung „Lokotok“) Rohuküla lähedal Nõmme külas (Läänemaal), sõjaväelased kutsusid seda kohta endise küla järgi Karatumaks. Kuni 1990.a-ni oli samas kohas aga 8. srdn, mille relvastuses oli kesktegevuskaugusega seniitraketikompleks S-75M3 „Volhov-M3“. Samas oli ka tuumalõhkepeade hoidla „Pantsir’”, mida S-75 puhul nimetati „rajatis 7A”.
c) 8. srdn (s/o 56178-U, kutsung „Betonnõi“) Nõva lähedal Kiviojal (Suurekivi bussipeatuse ja metsavahikoha juures, Harjumaal). 1990. a-ni oli seal 15. srdn kompleksiga S-125M.
d) Tehniline patarei? Karatumal või Väike-Nõmmkülas?.

4) <u>4. divisjonigrupp</u> juhtkonna ehk süsteemi komandopunktiga (KPS) nr 2 (s/o 56178-V, kutsung „Bõlina“; täht „V” kuulus 1990. a-ni 6. divisjonile kompleksiga S-75M3; kasutati ka kujul „KPS-4”) Keila-Joal, millele allusid kuus S-300PS stardidivisjoni ja tehniline patarei..

a) 9. srdn (s/o 56178-T, kutsung „Bespetšnõi“) Paldiski linna lähedal, endise Paju talukoha juures. 1990. a-ni oli seal 14. srdn kompleksiga S-125M.
b) 10. srdn (s/o 56178-D, kutsung „Džinga“) Paldiski linna lähedal Leetse mõisahoones ja selle juures. 1990. a-ni oli seal 7. srdn kompleksiga S-75M3.
c) 11. srdn (s/o 56178-Š, kutsung „Bessovka“) Naissaare Põhjakülas. Tõenäoliselt 1991. a-ni oli seal kompleks S-125M. Divisjon loodi 1968. aastal sõjaväelinnakus, milles 1944–1960 oli arvatavasti seniitsuurtükidivisjoni (s/o 22912-) staap.
d) 12. srdn (s/o 56178-S, kutsung „Balotšnõi“) Murastes (end. Merekülas). Algselt oli seal vanema kompleksi SA-75 divisjon, hiljem rajati sellest loodesse S-125 positsioonid, 1990.a aga ehitati endise SA-75 (või vahepeal moderniseeritud S-75) vanad positsioonid ümber süsteemi S-300PS paigutamiseks. Sealne divisjon kompleksiga S-125M kandis samuti 12. numbrit, seda ära ei muudetud.
e) 13. srdn (s/o 56178-C) algul Laagri lähedal Tänassilmas (kutsung „Vinograd“), hiljem Raudalus (kutsung „Moduljator?“, 06.91? aga „Zastrug“). Kuni 1990. a-ni oli divisjoni relvastuses kompleks S-125M.
f) 14. srdn (s/o 56178-R, kutsung „Analog“) Rohuneeme küla lähedal (Viimsi poolsaarel). 1990. a-ni oli seal 9. srdn kompleksiga S-125M (see loodi 1968.a ning algul kandis arvatavasti järjenumbrit 10). Rohuneemele toodi uus süsteem S-300PS kohale 20. märtsi paiku 1990, 2. aprilliks oli ta juba Rohuneeme kalmistu kõrvale üles pandud. Hiljem viidi divisjon arvatavasti kohaliku elanikkonna survel pisut kaugemale metsa sisse, endise 6. divisjoni (s/o 56178-V, kompleks S-75M3) asukohta. (39 m kõrgune lokaator, mis kaugemalt vaadates meenutas avatud nokaga pardipead, tekitas raadiohäireid — segas Soome TV-kanalite vaatamist; Rohuneeme mereäärses elamurajoonis elas aga küllaltki mõjuvõimsaid isikuid, kellega armeel ei sobinud tülli minna).
g) Tehniline patarei Keila-Joal?.

Enne süsteemi S-300PS kasutuselevõttu, kuni 1990. a-ni oli brigaadil peale kaugtegevusega S-200V („Vega“) divisjonigruppide (1. ja 2. grupp, 1.–5. srdn ja 1. tdn) veel 3 keskmaa-stardidivisjoni kompleksidega S-75M3 (6.–8. srdn) ja 8 lühimaadivisjoni kompleksidega S-125M1 (9., 11.–17. srdn).[v] Sellal olid lisaks neile veel tehnilised divisjonid Raudalus:

5) 2. tehniline divisjon (s/o 56178-Je, kutsung „Moduljator“) teenindas, säilitas ning vedas tuledivisjonidesse kohale kompleksi S-75 modifikatsioonide rakette.
6) 3. tehniline divisjon (s/o 56178-E, kutsung „Djušess“) tegi sedasama S-125 rakettidega.
7) Mõnedel andmetel on Raudalus olnud ka Pahkla divisjonigrupi (S-200) tehniline divisjon (või patarei?), ent seal võidi hoida ka üksnes teatud osa S-200 rakette ning teenindustehnikat, Pahkla divisjonigrupile ja ka raudteetranspordile ligemal. Siiski oli seal 60.-te lõpus ka S-200 tehniline divisjon ja kolm tehnilist divisjoni kokku moodustasid tehnilise baasi. Hiljem saadeti see baas laiali — S-200 tdn viidi Keila-Joale, teised jäid aga Raudallu alles kuni 1990. a-ni.

---

[i] S/o 56178 kiri Harju rajooni peaarhitektile ja s/o 36028-A komandörile, nr 845, 19.10.1988.
[ii] Доклад „26 лет на страже воздушных рубежей Родины“, u 15.9.1977 (s/o 56178 aastapäevaks).
[iii] 14dpvo.ucoz.ru.
[iv] 14dpvo.ucoz.ru
[v] Выписка из приказа командира войсковой части 56178 № …, … февраля 1990 г. Об организации и несении боевого дежурства в зенитной ракетной бригаде; секретно, 7 с + приложения 1–5 (kuupäeva ja numbrita, trükitud 28.02.1990; selle lk 4 sisaldab tollal brigaadis kasutusel olnud raketikomplekside tüübid).